

TÜRKİYE'DE GENÇLERİN DİJİTAL SİYASAL KATILIMLARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA*

Zekeriya SARIHAN**, Raci TAŞCIOĞLU***

Gönderim Tarihi: 26.06.2023 - Kabul Tarihi: 12.08.2024

Sarihan, Z., & Taşcıoğlu, R. (2024). Türkiye'de gençlerin dijital siyasal katılımlarına yönelik bir araştırma. *Etkileşim*, 14, 46-80.
<https://doi.org/10.32739/etkileşim.2024.7.14.260>

Bu çalışma araştırma ve yayın etiğine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Öz

Yurttaşların siyasal alan içerisinde varlık gösterebilmeleri, karar alma ve politika oluşturma süreçlerine aktif katılımları günümüz doğrudan demokrasi anlayışının bir tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde yurttaşların çeşitli araç, yöntem ve tekniklerle siyasal iktidar ya da politik aktörleri etkilemeye çalışarak kendi lehlerine dönük kararlar alınması için girişimlerde buldukları görülmektedir. Ancak günümüzde gerek devlet politikaları gerekse yurttaşların kendi tutumlarıyla politik alandan uzak durdukları görülmektedir. Bu çalışmada önemli bir seçmen kitlesi olarak karşımıza çıkan ilk kez oy kullanacak gençlerin dijitalleşen siyasete katılım düzeyi ve boyutlarının ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmanın evrenini 2023 genel seçimlerinde ilk kez oy kullanacak gençler oluştururken örneklemini ise bu evrenden olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örneklem ile belirlenen 17-22 yaş aralığında bulunan 646 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak veriler anket tekniğiyle elde edilmiş olup bu veriler SPSS 22 paket programı ile analiz edilerek değerlendirilmiştir. Çalışmada gençlerin dijitalleşen siyasete katılım düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: gençler, doğrudan demokrasi, dijitalleşen siyaset, siyasal katılım.

* Bu makale, Zekeriya Sarihan'ın Prof. Dr. Raci Taşcıoğlu danışmanlığında hazırladığı doktora tezinden üretilmiştir.

**Öğretim Görevlisi Doktor, Gümüşhane Üniversitesi, Torul Meslek Yüksekokulu, Gümüşhane, Türkiye.
zekeriyasarihan@gumushane.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8278-005X

*** Profesör Doktor, Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Erzurum, Türkiye.
tascio@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2917-295X

A STUDY ON YOUTH'S DIGITAL POLITICAL PARTICIPATION IN TÜRKİYE*

Zekeriya SARIHAN**, Raci TAŞCIOĞLU***

Received: 26.06.2023 - Accepted: 12.08.2024

Sarihan, Z., & Taşcıoğlu, R. (2024). Türkiye'de gençlerin dijital siyasal katılımlarına yönelik bir araştırma. *Etkileşim*, 14, 46-80.
<https://doi.org/10.32739/etkilesim.2024.7.14.260>

This study complies with research and publication ethics.

Abstract

Citizens' existence in the political arena and their active initiatives in the decision-making and policy-making process represent a manifestation of today's understanding of direct democracy. In the historical process, we see that when citizens are able to influence political power or political actors with various tools, methods, and techniques, they are eventually able to make decisions in their favor. Today, however, it can be seen that citizens are staying away from the political field either by their own choice or through state policy. The purpose of this study is to reveal the participation rate and dimension of first-time young voters, who are one of the most important groups of voters, in digitalized politics. While target of the study is constituted by young people that will vote for the first time in the 2023 general elections, the sample chosen for this research includes 646 university students between the ages of 17 and 22, determined by simple measurement, one of the non-probability operating methods from this universe. Research data was obtained by using the quantitative research methods and the questionnaire technique. In this respect, the analysis was performed with the *SPSS 22* package program. The study concludes that the participation of young people in digitalized politics is low.

Keywords: youth, direct democracy, digitalized politics, political participation.

* The article was derived from the Zekeriya Sarihan's doctoral thesis which was written under the supervision of Professor Raci Taşcıoğlu.

**Lecturer/Phd, Gümüşhane University, Torul Vocational School, Gümüşhane, Türkiye.
zekeriyasarihan@gumushane.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8278-005X

*** Professor, Atatürk University, Faculty of Communication, Erzurum, Türkiye.
tascio@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2917-295X

Giriş

Bireylerin politik alana dahil oluşu Antik Yunan site devletlerine kadar uzanmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde bu denli geçmişe sahip olan politik alana katılım konusunda çeşitli tartışmaların ve çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Demokrasi anlayışının gelişimiyle birlikte vatandaşların siyasal alanda varlık mücadelesi içerisine girerek çeşitli yöntem ve tekniklerle karar alma mekanizmalarına dahil olma ya da bu mekanizmaları etkilemeye yönelik girişim ve eylemlerde buldukları görülmektedir.

Çeşitli araç ve yöntemlerle siyasal alanın içerisinde yer almaya çalışan bireylerin, yirmi birinci yüzyılla birlikte yeni medya olarak ifade edilen dijital süreçle siyasal alanda daha aktif bir rol üstlendikleri ve bu süreçle politik aktörlerle doğrudan bir iletişim içerisine girdikleri görülmektedir. Ancak bu gelişmeler politik alanda katılımı artırdığı yönünde olumlu karşılansa da konuya ilişkin endişeli ve eleştirel yaklaşımların olduğunu da söylemek mümkündür. Yine de genel kanının dijitalleşmenin demokrasiye işlevsellik kazandırdığı ve bireylerin siyasal alanın içerisinde yer almalarına imkân tanıdığı yönünde olduğu kabul edilmektedir.

Her geçen gün daha çok kullanıcıya ulaşan dijital platformların, toplumsal yaşamı derinden etkileyerek bireylerin siyasal alana katılımını ve özellikle de genç kuşağın politik eylemlerini şekillendirdiği görülmektedir. Sosyal ağları iletişim kurmak, sosyalleşmek, eğlenmek, bilgi edinmek, araştırma yapmak, fikirlerini paylaşmak gibi amaçlarla (Calenda & Meijer, 2009; Erdoğan 2017) kullanan gençlerin güncel-toplumsal-siyasal olayları/gelişmeleri bu ağlardan ne düzeyde takip ettikleri ve politik aktörlerle hangi düzeyde etkileşime geçtikleri merak konusu olmuştur. Yerli alan yazın incelendiğinde dijital çağda doğan ve ilk kez oy kullanacak gençlerin siyasal katılım davranışlarının yeteri kadar ve kapsamlı bir şekilde incelenmediği görülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada Türkiye’de ilk kez oy kullanacak gençlerin dijital araçlarla siyasal alanda tüm politik aktörlerle hangi düzeyde siyasal iletişime geçtikleri, dijital platformlarda ne düzeyde siyasal içerikli paylaşımlar yaptıkları ve yine bu platformlarda hangi tür siyasal eylemlerde ve ne düzeyde buldukları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarının Türkiye’de dijital çağda doğmuş ve ilk kez oy kullanacak gençlerin dijital siyasal katılımı üzerine yeni bir bakış açısı kazandırması ve bu alanda gelecekte yapılacak çalışmalara yol göstermesi beklenmektedir.

Literatür Taraması

İnternet teknolojisinin gelişmesi ve sosyal platformların ortaya çıkmasıyla birlikte politik alanda ‘dijital siyaset’, ‘çevrim içi siyaset’, ‘e-siyaset’ kavramlarının kullanılmaya başlandığı görülmektedir (Güven, 2017, s. 189). Bu kavramların 1980’li yıllardan sonra internet teknolojisinde yaşanan gelişmelerle birlikte toplumsal, ekonomik, kültürel hayatta yaşanan değişim ve dönüşüme paralel olarak siyaset yapma biçim ve yöntemlerinin değişerek dijital mecralara taşın-

masıyla birlikte ortaya çıktığını söylemek mümkündür (Howard & Parks, 2012, s. 359; Woolley & Howard, 2016, s. 4884). Geleneksel siyaset yapmanın temel taşı olan yüz yüze siyaset yönteminin bu dönüşümle sosyal platformlara taşınarak sokaktaki siyaset yapma biçiminin destekleyicisi olduğu gözlemlenmektedir. Artık siyaset karşılıklı bir diyalog oluşturularak sokaklarda üretilip pişirilmekte, sosyal mecralarda servis edilmektedir. Bu açıdan seçmenin nabzını tutmak ve bütün kesimlere hitap edebilmek için birbiriyle eşanlı olarak sokaktaki siyasetin dijital alanlara yansıtıldığı görülmektedir.

Yaşanan bu gelişmeler sonrasında siyasetçiler ile yurttaşlar arasında bir etkileşim zemini oluşturarak yurttaşların siyasal alana doğrudan katılımlarının sağlandığı ifade edilmektedir (Yıldırım, 2018, s. 284). Dijital katılma literatürde e-katılım olarak karşımıza çıkmaktadır. E-katılım terimi ‘e’ ve ‘katılım’ unsurlarından oluşmaktadır. Katılım, bazı toplumsal tartışmalara veya faaliyetlere katılma ya da karar vermede aktif bir rol alma anlamında kullanılmaktadır. ‘E’ eki ise diğer disiplinlerle açık bir ilişkiye sahiptir ve yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına atıfta bulunmaktadır. Bu katılım yöntemiyle birlikte vatandaşların müzakere ve karar alma süreçlerine katılımının değiştiği ve dönüştüğü belirtilmektedir (Sæbø ve diğerleri, 2008, s. 402). E-katılım devrimci bir güç olarak kabul edilirken, zayıflayan, güçsüzleşen geleneksel demokrasiyi canlandırmak amacıyla teknolojik bir uyarıcı olarak görülmektedir (Törenli & Kıyan, 2020, s. 220).

Macintosh (2006, s. 365) e-katılımı, yurttaşların birbirleriyle ve hükümet yetkilileriyle iletişim kurarak katılımı genişletmek ve derinleştirmek amacıyla iletişim teknolojilerinden yararlanılması şeklinde tanımlamaktadır. Bir başka tanımlamayla e-katılım, modern bilgi ve iletişim teknolojilerinin olanak tanıdığı, aktif bilgi alışverişi yoluyla paydaşları kamusal karar alma süreçlerine dahil ederek adil ve temsili politika oluşturmayı teşvik eden katılımcı bir süreçtir (Wirtz ve diğerleri, 2018, s. 3). Kavrama daha geniş bir perspektiften yaklaşan Steinbach ve diğerlerine (2020, s. 15) göre e-katılım, hükümetçe başlatılan ve tüm yurttaşların iletişim teknolojileri aracılığıyla aktif katılımına (yorum, öneri, görüş, açıklama) imkân tanıyan tüm etkileşim faaliyetleridir. Politik sürece dahil olmaya vurgu yapan bir diğer tanımda e-katılım, yurttaşların politika oluşturma sürecini etkilemek ve siyasete ve politik olaylara katılımını sağlamak ve güçlendirmek için mevcut dijital teknolojilerinden yararlanma sürecidir (Alarabiat ve diğerleri, 2016, s. 45). Bu tanımlamalar ışığında e-katılımın amaçlarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

- Daha fazla yurttaşın kararlara katılımını sağlamak amacıyla daha geniş bir kitleye ulaşmak,
- Teknolojik gelişmelerle yurttaş katılımını desteklemek,
- Yurttaş katılımını bilinçli hale getirebilmek için bilgileri daha erişilebilir ve daha anlaşılır biçimde sunmak,
- Önemli katkılar sağlamak ve müzakereci tartışma ortamı yaratmak

amacıyla daha geniş bir kitleyle etkileşim kurmak (Macintosh, 2004, s. 2).

Wirtz ve diğerleri (2018, s. 4), yapmış oldukları çalışmada e-katılımın altı temel hedefinin olduğunu belirtmişlerdir. Yazarlar bu hedefleri; genel katılımı teşvik etmek, bilgi sağlamayı kolaylaştırmak, kamu politikalarının kalitesini artırmak, kamu güvenini tesis etmek, politika oluşturma sorumluluğunu geliştirmek ve paylaşmak ve politika konuları için kamu farkındalığını ve anlayışını artırmak şeklinde sıralamışlardır. Hükümet, yurttaş ve sivil toplum arasında karşılıklı etkileşim ortamını sağlayarak müzakere temelli bir anlayışla yurttaşların kamu politikalarının oluşturulmasının ve karar alma süreçlerine katılımının artırılmasının e-katılımın temel bileşenlerini oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Alan yazın incelendiğinde dijital siyasal katılımı ile ilgili birçok çalışmanın yapıldığını görmek mümkündür. Bu kapsamda Yun ve Chang (2011, ss. 157-158) tarafından Kore’de yapılmış bir çalışmada, dijital süreçle birlikte ortaya çıkan yeni platformların özellikle genç kuşakların politik süreçlere katılımlarını teşvik ettiğini, gençlerin politik konularda bilgi edinmelerini ve politik farkındalıklarını artırdığını, akranlarıyla örgütlenmelerini sağladığını ve gösterilere katılmalarını desteklediğini belirtmişlerdir. Yine Bengtsson ve Christensen (2012, ss. 146-147) tarafından internetin Finlandiya’daki siyasal katılım üzerindeki etkisi incelenmiş olup internetin politik hayatla meşgul olmayan nüfusun önemli bir bölümünü harekete geçirdiğini belirtmişlerdir. Bu sonuç, yurttaşların internetin gelişimiyle birlikte siyasal katılım düzeylerinin artırılmasına yardımcı olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca yazarlar, internetin gençlerin ve kadınların siyasete katılma olasılıklarını artırdığını vurgulamışlardır.

Abdu ve diğerleri (2017) Nijerya’daki gençlere yönelik yapmış oldukları çalışmada, *Facebook* kullanımının siyasetçilerle etkileşime girmede, politik gelişmelere karşı bilgilerinin artmasında ve siyasal katılımın gerçekleştirilmesinde önemli etkilerinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Benzer bir çalışmayla Bode ve diğerleri (2014), seçim kampanyalarında sosyal ağ kullanımının gençlerin siyasal katılımlarını önemli düzeyde artırdığını vurgulamışlardır.

Abdulrauf ve diğerleri (2015), bilişsel katılım teorisi temelinde yapmış oldukları çalışmada dijitalleşmenin siyasal bilgi edinme maliyetlerini önemli ölçüde azaltacağını, gençlerin politik meselelere olan ilgisini artıracaklarını ve siyasete katılımın daha kolay ve ucuz hale geleceğini belirterek, dijitalleşmenin bilişsel katılımı destekleyici bir özelliğe sahip olduğunu ileri sürmüşlerdir. Diou ve diğerleri (2018), Pakistan’ın Sindh eyaletinin Khairpur kentinde gençler üzerine yapmış oldukları çalışmada gençlerin sosyal medyayı yalnızca eğlence ve kişisel kullanımları için değil, politik bilgi edinme, bu bilgileri yayma ve siyasal alanda kendilerini geliştirme amacıyla kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Halim ve diğerleri (2021), Malezya’daki çeşitli gençlik gruplarının katılımıyla yapmış oldukları çalışmada, gençlerin politik tercihlerini yaparken siyasal bilgi

edinme amacıyla sosyal platformları özellikle de *Facebook*’u yoğun bir şekilde kullandıkları görülmektedir. Bu çalışmada, sosyal platformların siyasal partilerin gençlere politik mesaj göndermek ve seçim kampanyalarının stratejilerini belirlemede önemli bir faktör olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Yine Keating ve Melis (2017) tarafından İngiltere’de 22-29 yaş aralığındaki genç yetişkinler üzerine yapılan bir başka çalışmada, sosyal medyanın bazı genç yetişkinler için siyasal açıdan yeni fırsatlar ortaya çıkardığı, ancak siyasete ilgisi olmayan ya da bu ilgiyi kaybetmiş gençler üzerinde herhangi bir olumlu etki yaratmadığı belirtilmiştir. Ayrıca yazarlar, araştırmalarında çevrim içi siyasi katılımın eğitim, cinsiyet, etnik köken veya sosyo-ekonomik durumlarından ziyade siyasal çıkarlarla açıklandığını ortaya koymaktadır.

Omotayo ve Folorunso (2020) tarafından Nijerya’nın Oyo eyaletindeki gençler üzerine yapılan çalışmada, gençlerin sosyal medyayı siyasal katılım için yüksek düzeyde kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada siyasal katılım amaçlı olarak en çok *Facebook* kullanılırken onu sırasıyla *WhatsApp*, *Instagram*, *Twitter (X)* ve *Yahoo Messenger* takip ettiği görülmektedir. Yine Pap ve diğerleri (2018), siyasete ve siyasi olaylara ilişkin ilgilerini şekillendirmede sosyal medyanın rolü üzerine 15-29 yaş aralığındaki gençler üzerinde yapmış oldukları çalışmada bazı sosyal medya platformlarının özellikle de *Facebook*’un politik tartışmalar için kullanmanın siyasi ilgiyi artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Her ne kadar siyasetin dijital platformlara taşınıp yurttaş katılımına pozitif yönde bir etki yarattığı ifade edilse de bazı yazarlara göre bu durum yeni birtakım eşitsizlikleri ortaya çıkaracaktır. Dijital dönüşüm ilgili ve deneyimli yurttaşları daha fazla bilgi sahibi yapıp politikaya aktif katılımlarını sağlarken ekonomik, sosyal, demografik, siyasal, teknolojik ve benzeri faktörlerden ötürü dijital sürece adapte olamayan yurttaşları siyasal süreçten uzaklaştıracaktır (Anduiza ve diğerleri, 2009, s. 873). Bir başka deyişle dijital süreç elitlerin güçlerini artırırken yoksul yurttaşların haklarından mahrum bırakılmasına neden olacaktır (Johnson & Kaye, 2003, s. 10). Bu açıdan yeni dijital süreç bireylere yeni katılım fırsatları sunarken bu süreçten yararlananlar ve yararlanamayanlar arasında da derin bir uçurumu ortaya çıkarabileceği görülmektedir. Ayrıca sokaklardan dijital mecralara kayan siyaset yapma şeklinin yurttaşları daha pasif konuma getirdiği yönünde tartışmaların da yapıldığı görülmektedir (Karpf, 2016, s.1; Norris, 2001, s. 13; Grishchenko, 2020, s. 2).

Türkiye’de bu alanda yapılan çalışmalara bakıldığında gençlerin e-katılımı konusunda ilk çalışmalardan biri Telli Aydemir ve diğerleri (2011) tarafından *Civicweb* projesi kapsamında gerçekleştirilen ve *Katılımın “e-hali”*: *Gençlerin Sanal Alemi* adlı kitaba dönüştürülen çalışma olduğu görülmektedir. Araştırma 7 farklı ülkeden toplam 6489 genç üzerine yapılarak Türkiye’deki gençlerin %15,5’inin sivil katılım odaklı web sitelerini çoğunlukla ziyaret ettiklerini ve %13,3’ünün çoğunlukla çevrim içi katılım davranışları gösterdiği ve yine bu katılım biçiminin sivil paylaşım şeklinde olduğu görülmektedir. Burada gençlerin siyasal katılım davranışlarının diğer ülkelere nazaran yüksek olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Gürel (2023) tarafından İstanbul'da 18-24 yaş aralığındaki üniversite öğrencileri üzerine yapılan bir başka çalışmada ise öğrencilerin pasif bir çevrim içi siyasal katılım davranışı sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Amaç ve Yöntem

Çalışmada geleneksel siyasal katılım yöntemlerinden ziyade çevrim içi katılım yöntem ve teknikleri ele alınarak Türkiye'deki genç seçmenlerin dijitalleşen siyasete katılım düzeyleri ve boyutları ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki araştırma soruları geliştirilmiştir:

- Z kuşağı üyeleri politik aktörlerle sosyal ağlarda hangi düzeyde iletişime geçmektedir?
- Z kuşağı üyeleri politik konularla ilgili sosyal ağlardan hangi düzeyde paylaşımlar yapmaktadır?
- Z kuşağı üyeleri sosyal ağlarda ne düzeyde siyasi eylemlerde bulunmaktadır?

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak veriler anket yöntemiyle elde edilmiştir. Anket formu Kasım 2022-Ocak 2023 tarihleri arasında yüz yüze ve çevrim içi olarak uygulanmıştır. Çalışmanın ilk kez oy kullanacak gençler üzerine yoğunlaşmasından ötürü bu gençlerin önemli bir çoğunluğunun üniversite öğrencisi olduğu düşünülerek anket formu 17-22 yaş arası 672 üniversite öğrencisine uygulanmış olup 646'sı değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmanın evren ve örneklemi

Evren, araştırmanın konusu olan ve araştırmacının konu hakkında bir şeyler söylemeye çalıştığı bütün hedef grup olarak tanımlanmaktadır (Punch, 2005, s. 102). Bu açıdan evren, yapılacak çalışmayla ilgili tüm verilerin bulunduğu topluluk olarak ifade edilmektedir (Karagöz, 2019, s. 255). Araştırmanın amacı Türkiye'de ilk kez oy kullanacak gençlerin dijitalleşen siyasete katılım düzeylerini belirlemek olduğundan araştırmanın evrenini 2023 seçimlerinde ilk kez oy kullanacak tüm gençler¹ oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrenden olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen 17-22 yaş aralığında bulunan 672 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Kolayda örnekleme hem kolay ulaşılabilirliği hem de katılımcıların gönüllü olarak araştırmaya dahil olmasını sağlamaktadır (Sığırı, 2018, s. 131).

Araştırmanın örneklemi belirlenirken Cohen ve diğerlerinin (2007, s. 104) ifade ettiği üzere, evrenin 1000000 olduğu durumda %95 anlamlılık düzeyi ve %5 hata payı ile örneklemin en az 384 olması gerektiği dikkate alınarak oluş-

---

¹ Yüksek Seçim Kurulu tarafından yapılan açıklamayla bu sayının 4.904.672 olduğu açık kaynaklarda görülmektedir.

turulmuştur. Bu kapsamda çalışmada ulaşılan örneklemin bu sayının üzerinde olması nedeniyle örneklemin evreni temsil ettiği ifade etmek mümkündür.

Veri toplama yöntemi

Tarama modeli olarak tasarlanan çalışmada veriler anket yoluyla elde edilmiştir.² Bu kapsamda, yabancı ve yerli literatür incelenerek ölçek araştırması yapılmıştır. Öncelikli olarak yabancı literatürde dijital katılım, çevrim içi katılım, e- katılım gibi kavramlarla ifade edilen katılım davranışlarına ait ölçekler tespit edilerek incelenmiştir. Bu bağlamda yabancı literatürde; Shah ve diğerleri (2005), Jung ve diğerleri (2011), Himelboim ve diğerleri (2012), Valenzuela ve diğerleri (2012), Gil de Zuniga ve diğerleri (2014), Bastien ve diğerleri (2015), Yang ve Dehart (2016), Kim ve Chen (2016), De-la-Garza-Montemayor ve diğerleri (2019), Orfan (2020), Bosi ve diğerleri (2021), Waeterloos ve diğerleri (2021), ayrıca yerli literatürde; Kutlu (2018), Güler ve Sezgin (2019), Çengel (2019), Çengel ve Kaygısız (2021) gibi dijital siyasal katılımı ölçmeye yönelik anket soruları değerlendirilmiştir. İlgili literatürün taranması sonucunda yukarıda bahsi geçen araştırmacıardan Çengel (2019) ile Çengel ve Kaygısız’a (2021) ait ölçeklerin bu çalışmanın amacına uygun olacağı kanaatine varılmıştır. Söz konusu araştırmacıların bu ölçekleri siyasal katılımı ilişkili yabancı ve yerli literatürü inceleyerek dijital siyasal katılıma uyarladıkları görülmüştür. Sonuç olarak araştırma kapsamında uygulanan anket formu; Çengel ile Çengel ve Kaygısız’a ait ölçekler temelinde ilgili yerli ve yabancı literatür dikkate alınarak genişletilip uyarlanmıştır.

Anket formu iki bölümden oluşmakta olup, birinci bölümde Z kuşağı üyelerinin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular, ikinci bölümde ise bu üyelerin dijital platformlar üzerinden politik aktörler ile siyasal iletişime geçmelerini, siyasal paylaşımlar yapmalarını ve siyasal eylemlerde bulunmalarını belirlemeye yönelik kanaat/yargı ifadeleri yer almaktadır. Bu bölümdeki kanaat/yargı ifadeleri, 1- Asla, 2- Nadiren, 3- Ara Sıra, 4- Sıklıkla, 5- Her Zaman şeklindeki 5’li Likert Ölçeği ile ölçümlenmeye çalışılmıştır.

Anket formunda yer alan ifadelerin yanlış ve eksik anlaşılıp anlaşılmadığının tespit edilmesi ve bu ifadelerin yer aldığı boyutların belirlenmesi amacıyla bir pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Carpenter (2018, s. 34), yapılacak pilot çalışmalarında örneklem büyüklüğünün 5 ile 100 arasında olmasının yeterli olduğunu belirtmektedir. Bu kapsamda pilot çalışma 17-22 yaş aralığındaki 100 üniversite öğrencisi üzerinde uygulanmış olup sonuçların güvenilirlik ve geçerliği desteklediği görülmüştür. Ankete ilişkin yapılan açılımlı faktör analiziyle birlikte aralarında ilişki bulunan ifadeler bir araya gelerek üç boyut oluşturmuş olup boyutlar arasına girmeyen dört ifade anketten çıkarılmıştır.

---

2 Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı’ndan Etik Kurul izni (21.11.2022 tarih ve 317 No’lu karar sayısı) alınmıştır.

Verilerin analizi

Nicel veri analizi, araştırmacının elde ettiği verilerin araştırma sorusu ve hipotezleri çerçevesinde analiz etmesidir (Güler ve diğerleri, 2015, s. 50). Ekiz'e göre (2020, s. 147) nicel veri analizi, verilerin toplanma, düzenlenme ve istatistiksel işlemlerle geçerli sonuçların çıkarılabilmesidir.

Araştırmada anketlerle elde edilen veriler *SPSS 22* paket programıyla analiz edilmiştir. Çalışmada demografik değişkenlerin, özellikle cinsiyet, eğitim düzeyi, siyasi kimlik, sosyal medyayı kullanım amacı ve siyasete ilgi durumlarına göre gençlerin dijitalleşen siyasete katılım düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda ankete katılan üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerinin frekansları, anketteki kanaat/yargı ifadelerine ilişkin tanımlayıcı bulgular, açımlayıcı faktör analizi, geçerlilik ve güvenilirlik testleri, değişkenler arası ilişkilerin anlamlı olup olmamasını belirlemeye yönelik tek yönlü varyans analizi (*One Way Anova*) kullanılmıştır.

Araştırmanın hipotezleri

Çalışmada, Türkiye'deki üniversitelerde eğitim gören ve 17-22 yaş aralığında bulunan gençlerin dijitalleşen siyasete katılım düzeylerinin; demografik değişkenlere, siyasi kimliklerine, sosyal medyayı kullanım amaçlarına ve siyasete ilgi durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin hipotezler sınamaya çalışılmıştır.

H_1 : Z kuşağı üyelerinin dijital ağlarda siyasal iletişime geçme düzeyi; a) cinsiyet, b) eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_2 : Z kuşağı üyelerinin dijital ağlarda siyasal paylaşımlar yapma düzeyi; a) cinsiyet, b) eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_3 : Z kuşağı üyelerinin dijital ağlarda siyasal eylemde bulunma düzeyi; a) cinsiyet, b) eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_4 : Siyasi kimlik tanımlamalarına göre öğrencilerin; a) siyasal iletişime geçme, b) siyasal paylaşımlar yapma, c) siyasal eylemde bulunma düzeyleri farklılık göstermektedir.

H_5 : Sosyal medyayı kullanım amacına göre öğrencilerin; a) siyasal iletişime geçme, b) siyasal paylaşımlar yapma, c) siyasal eylemde bulunma düzeyleri farklılık göstermektedir.

H_6 : Siyasete ilgi düzeylerine göre öğrencilerin; a) siyasal iletişime geçme, b) siyasal paylaşımlar yapma, c) siyasal eylemde bulunma düzeyleri farklılık göstermektedir.

Araştırmanın Bulguları

Araştırmada oluşturulan veri setine ilişkin tanımlayıcı istatistiksel analizler, normal dağılım analizi, güvenilirlik analizi, faktör analizi ve tek yönlü varyans analizi ile ulaşılan bulgular kanıtlarıyla birlikte sunulmuştur.

Demografik değişkenlere ilişkin bulgular

Aşağıda araştırmaya katılan öğrencilere ait demografik değişkenlere ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

Tablo 1. Katılımcılara ilişkin demografik özellikler

	Demografik Değişkenler	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	386	59,8
	Erkek	260	40,2
Yaş	17-18	67	10,4
	19-20	239	37,0
	21-22	340	52,6
Eğitim Düzeyi	Ön lisans	129	20,0
	Lisans	517	80,0
Ailenin Aylık Geliri	0-5000	206	31,9
	5001-10000	202	31,3
	10001-15000	131	20,3
	15000+	107	16,6
Yerleşim Yeri	İl merkezi	319	49,4
	İlçe merkezi	229	35,4
	Belde-Köy-Mahalle	98	15,2

Tablo 1’de katılımcıların demografik özellikleri bakımından değerlendirilmesi sonuçları yer almakla birlikte cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde araştırmaya katılanların %59,8’inin kadın, %40,2’sinin erkek olduğu görülmektedir.

Yaş değişkeni açısından incelendiğinde katılımcıların %10,4’ünün 17-18 yaş arasında, %37’sinin 19-20 yaş arasında, %52,6’sının ise 21-22 yaş arasında olduğu görülmektedir. Bu sonuç birinci sınıfta olan üniversite öğrencilerinin çalışmaya katılmaya daha az istekli olduğunu göstermektedir.

Eğitim düzeyi değişkeni incelendiğinde katılımcıların %20’si önlisans öğrencisi iken %80’inin lisans öğrencisi olduğu görülmektedir. Çalışmaya ayrıca yedi lisansüstü öğrencisi katılmış olup katılım yeterli düzeyde olmadığından

bu anketler çalışmaya dâhil edilmemiştir.

Ailenin aylık geliri değişkeni incelendiğinde katılımcıların %31,9'unun ailesinin aylık gelirinin 0-5000 TL arasında olduğu, katılımcıların %31,3'ünün ailesinin aylık gelirinin 5001-10000 TL arasında olduğu, %20,3'ünün ailesinin aylık gelirinin 10001-15000 TL arasında olduğu, katılımcıların %16,6'sının ailesinin aylık gelirinin 15000 TL üzeri olduğu görülmektedir. Bu sonuç farklı gelir gruplarında yer alan bireylerin çalışmaya dahil olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların aileleriyle birlikte ikamet ettiği yerleşim yeri değişkeni incelendiğinde katılımcıların %49,4'ünün il merkezinde ikamet ettiği, katılımcıların %35,4'ünün ilçe merkezinde ikamet ettiği ve katılımcıların %15,2'sinin ise belde-köy-mahallelerde ikamet ettiği görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların sosyal medya kullanımı ve siyasal değişkenlere göre dağılımı

Siyasi Kimlik	Atatürkçü	274	42,4
	Milliyetçi	183	28,3
	Muhafazakâr	51	7,9
	Sosyal demokrat	59	9,1
	Liberal	39	6,0
	Diğer	40	6,2
Sosyal Medya Kullanım Amacı	Güncel gelişmelerden haberdar olmak	291	45,0
	Eğlenmek	137	21,2
	Yakınlarımla iletişim kurmak	46	7,1
	Fikirlerimi paylaşmak- içerik üretmek	35	5,4
	Boş zamanımı değerlendirmek	103	15,9
	Ortak ilgi alanlarına sahip kişilerle tanışmak	12	1,9
	Protesto etmek ve eleştirmek	6	,9
	Diğer	16	2,5
Siyasete İlgili Düzeyi	Hiç ilgili değilim	58	9,0
	İlgili değilim	65	10,1
	Ne ilgiliyim ne de değilim	226	35,0
	İlgiliyim	217	33,6
	Çok ilgiliyim	80	12,4

Tablo 2'ye bakıldığında katılımcıların siyasal kimlik tanımlamaları, sosyal medya kullanım amaçları ve siyasete ilgi düzeylerinin incelendiği görülmektedir. Siyasi kimlik değişkeni açısından incelendiğinde katılımcıların %42,4'ünün kendini Atatürkçü, %28,4'ünün kendini milliyetçi, %7,9'unun kendini muhafazakâr, %9,1'inin kendini sosyal demokrat, %6'sının kendini liberal olarak

tanımladığı ve %6,2’sinin diğer yanıtını verdiği görülmektedir. Diğer yanıtını verenlerin genellikle sosyalist, devrimci, Türkçü, ulusalcı şeklinde kendilerini tanımladıkları belirlenmiştir.

Sosyal medyayı daha çok hangi amaçla kullandıklarına ilişkin soruya katılımcıların %45’inin güncel gelişmelerden haberdar olmak, %21,2’sinin eğlenmek, %7,1’inin yakınlarıyla iletişim kurmak, %5,4’ünün fikirlerini paylaşmak- içerik üretmek, %15,9’unun boş zamanlarını değerlendirmek, %1,9’unun ortak ilgi alanlarına sahip kişilerle tanışmak, %0,9’unun protesto etmek ve eleştirmek ve %2,5’inin diğer amaçlarla şeklinde cevap verdiği görülmektedir. Diğer yanıtını verenlerin genellikle farklı bilgiler öğrenmek ve kendimi geliştirmek, gerektiği zaman hepsi, öylesine ve kullanmıyorum şeklinde yanıtlar verdiği belirlenmiştir. Burada katılımcıların önemli bir çoğunluğunun sosyal medyayı güncel gelişmelerden haberdar olmak amacıyla kullandıkları görülmektedir. Bu sonucu destekler nitelikte olan Calenda ve Meijer (2009, s. 888) tarafından yapılan bir çalışmada gençlerin sosyal ağları daha çok kamusal ve politik konular hakkında bilgi almak amacıyla kullandıkları görülmektedir. Yine *Digital 2021 Raporu*’na göre, bireylerin sosyal medyayı daha çok “haberler ve güncel olaylardan haberdar olmak” amacıyla kullandıkları görülmektedir (*Datareportal, 2021; We Are Social, 2021*). Bu açıdan yapılan araştırmanın daha önce yapılmış çalışmalarla desteklendiği sonucuna varılmaktadır. Erdoğan (2017, s. 14) tarafından yapılan bir çalışmada ise, gençlerin önemli bir kısmının sosyal ağları düşüncelerini belirtmek ve ifade etmek için kullandıkları görülmektedir.

Katılımcıların siyasete karşı ilgi düzeylerini belirlemeye yönelik soruda ise; katılımcıların %9’unun siyasete hiç ilgi duymadığını, %10,1’inin siyasete ilgili olmadığını, %35’inin siyasete ne ilgili ne de ilgisiz olduğunu, %33,6’sının siyasete ilgili olduğunu ve %12,4’ünün siyasete çok ilgili olduklarını belirttikleri görülmektedir.

Gençlerin çevrim içi siyasal katılım düzeylerine ilişkin tanımlayıcı istatistiksel bulgular

Çalışmanın bu kısmında katılımcıların siyasal iletişime geçme, siyasal paylaşımlar yapma ve siyasal eylemlerde bulunma şeklindeki dijital siyasal katılım düzeylerini belirlemeye ilişkin yargılara vermiş oldukları yanıtların ortalamaları ve standart sapmaları değerlendirilmektedir. Burada aritmetik ortalamalar değerlendirilirken literatürde genellikle kullanılan 1,00-1,79 asla, 1,80-2,59 nadiren, 2,60-3,39 ara sıra, 3,40-4,19 sıklıkla, 4,20-5,00 her zaman puan aralıkları esas olarak alınmıştır. Anket formunda yer alan yargılara ilişkin ortalamalar ve standart sapmalar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3. İletişim boyutu yargılarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri

İletişim Boyutu	Ortalama	Standart Sapma
Sosyal ağlarda politikacıların hesaplarını ziyaret ederim.	2,55	1,18
Sosyal ağlarda politik grupların hesaplarını ziyaret ederim.	2,31	1,16
Bir siyasi partinin kullandığı sosyal ağ sayfasını beğenirim.	2,07	1,17
Bir siyasetçinin kullandığı sosyal ağ sayfasını beğenirim.	2,17	1,13
Siyasi partilerin sosyal ağlardaki sayfalarını takip ederim.	2,12	1,23
Bazı siyasetçileri sosyal ağlarda arkadaş olarak eklerim, takip ederim.	2,14	1,30
Sosyal ağlarda gazetecilerin ve kanaat önderlerinin hesaplarını takip ederim.	2,28	1,26

1=Asla...5=Her Zaman

Tablo 3'te iletişim boyutu içerisinde yer alan yargılara ilişkin ortalamalar ve standart sapmalar yer almaktadır. Bu yargılara ilişkin verilen yanıtların 2,07 ile 2,55 düzeyinde olduğu görülmektedir. İletişim boyutu içerisindeki yer alan "sosyal ağlarda politikacıların hesaplarını ziyaret ederim" yargısının en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve ara sıra düzeyine yaklaştığı görülürken diğer ifadelerin tamamının nadiren düzeyinde kaldığı görülmektedir. Dolayısıyla katılımcıların vermiş olduğu yanıtların ortalamalarına bakıldığında katılımcılar sosyal ağlarda siyasal iletişim davranışlarını nadiren gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu sonuca benzer olarak Vaccari ve Valeriani (2021), internet erişimi olan dokuz ülkedeki bir grup genç üzerine yapmış oldukları çalışmada katılımcıların yalnızca %14,8'inin politikacılarla iletişime geçtiğini belirtmişlerdir.

Tablo 4. Paylaşım boyutu yargılarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri

Paylaşım Boyutu	Ortalama	Standart Sapma
Bir siyasal konu hakkında görüşlerimi çevrim içi olarak paylaşıyorum.	1,97	1,17
Sosyal platformlarda kamusal sorunlar hakkında paylaşımlarda bulunurum.	2,08	1,22
Siyasal bir etkinliğe katıldığımda, bunu sosyal medya hesaplarımdan paylaşıyorum.	1,81	1,15
Sosyal ağlarda gündemdeki konular hakkında paylaşımlarda bulunurum.	2,17	1,25
Sosyal ağlarda siyasetle ilgili görüşlerimi paylaşıyorum.	1,88	1,22
Sosyal ağlarda karşıt görüşler hakkında olumsuz içerikler paylaşıyorum.	1,55	0,97
Sosyal ağlarda diğer insanların okuması için siyasal haber linkleri paylaşıyorum.	1,60	0,97
Sosyal ağlarda siyasal içerikli video veya resim paylaşıyorum.	1,67	1,06
Siyasi partilere veya adaylara ait videoları sosyal ağlarda paylaşıyorum.	1,62	1,05

1=Asla...5=Her Zaman

Tablo 4’te paylaşım boyutu içerisinde yer alan yargılara ilişkin ortalamalar ve standart sapmalar yer almaktadır. Bu yargılara ilişkin verilen yanıtların 1,55 ila 2,17 düzeyinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların vermiş olduğu yanıtların ortalamalarına bakıldığında katılımcılar “siyasal konular”, “kamusal sorunlar”, “gündemdeki konular” hakkındaki ve “siyasetle ilgili” görüşlerini ve “siyasal etkinliğe katıldığını” sosyal ağlarda nadiren paylaştıkları görülmektedir. Ortalamalar, katılımcıların “karşıt görüşler hakkında olumsuz içerikler”, “okunması için siyasal haber linkleri”, “siyasal içerikli video veya resim”, ve “siyasal partilere ya da adaylara ait videoları” asla paylaşmadıklarını göstermektedir.

Tablo 5. Eylem boyutu yargılarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri

Eylem Boyutu	Ortalama	Standart Sapma
Siyasal amaçlı sosyal ağlarda imza kampanyalarına (<i>change.org</i> vb.) veya protestolara katılıyorum.	1,70	1,09
Siyasal konular hakkında blog yazarım.	1,32	0,77
Siyasal konular hakkında internet haberlerine yorum yazarım.	1,54	0,93
Sosyal ağlarda siyasal içerikli mizah unsurları (caps, montaj, gif vb.) üretirim.	1,47	0,89
<i>Wiki, Ekşi Sözlük</i> vb. sitelerde siyasal konular hakkında başlık açarım, yorumlar yaparım.	1,43	0,89
Sosyal ağlarda profil resmimi siyasal olaylara uygun olarak değiştirme eylemine katılıyorum.	1,41	0,87
Sosyal ağlarda siyasi nitelikli tartışmalara katılıyorum.	1,59	1,00
İnternet üzerinden yapılan siyasi anketlere katılıyorum ve görüşlerimi bildiririm.	1,97	1,18
Çevrim içi olarak düzenlenen bir siyasi kampanyaya gönüllü olarak katılıyorum.	1,54	0,97
Siyasetçilerin çevrim içi olarak düzenlediği programlara (gençlik buluşması, Youtuberlarla konuşma vb.) katılıyorum.	1,80	1,15

1=Asla...5=Her Zaman

Tablo 5'te eylem boyutu içerisinde yer alan yargılara ilişkin ortalamalar ve standart sapmalar yer almaktadır. Bu yargılara ilişkin verilen yanıtların 1,32 ile 1,97 düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu değerlerden yalnızca "internet üzerinden yapılan siyasi anketlere katılır ve görüşlerimi bildiririm" ve "siyasetçilerin çevrim içi olarak düzenledikleri programlara katılıyorum" yargılarının nadiren düzeyinde olduğu diğer yargıların ise asla düzeyinde kaldığı görülmektedir.

Normal dağılım analizi

Verilere ilişkin istatistiksel analiz yapılırken öncelikli olarak verilerin normal dağılıp dağılmadığının belirlenmesi gerekmektedir. Çalışmalarda parametrik testlerin uygulanabilmesi için verilere ilişkin dağılımın normal ya da normale yakın olması beklenmektedir (Akgül & Çevik, 2003, s. 72; Yazıcıoğlu & Erdoğan,

2007, s. 192; Güriş & Astar, 2019, s. 187). SPSS’te verilerin normal dağılıp dağılmadığı *Kolmogorov-Smirnov* ya da *Shapiro-Wilk* testleri ile analiz edilmektedir.

Kline (2009, s. 240), çarpıklığın -3 ila +3 aralığında olabileceğini basıklık değerinin ise en fazla 10 olabileceğini belirtmektedir. Kim (2013, s. 53), örneklem büyüklüğünün 300’den fazla olduğu durumlarda çarpıklığın 2’den küçük basıklığın ise 7’den küçük olduğu durumlarda verilerin normal dağılacığını ifade etmektedir. Yine Peat ve Barton (2005, s. 31), basıklık ve çarpıklık değerlerinin -3 ila +3 arasında normalliği bozmayacağını belirtmektedir.

Tablo 6. Normallik dağılımı analiz sonuçları

		İstatistik	Std. Hata
İletişim Boyutu	Ortalama (Mean)	2,2379	,03910
	Çarpıklık (Skewness)	,628	,096
	Basıklık (Kurtosis)	-,430	,192
Paylaşım Boyutu	Ortalama (Mean)	1,8196	,03586
	Çarpıklık (Skewness)	1,312	,096
	Basıklık (Kurtosis)	1,229	,192
Eylem Boyutu	Ortalama (Mean)	1,5816	,02894
	Çarpıklık (Skewness)	1,725	,096
	Basıklık (Kurtosis)	2,795	,192

Tablo 6’da görüldüğü üzere, çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alındığında verilerin normal veya normale yakın dağıldığı görülmekle birlikte çalışmada bu doğrultuda analizler kullanılmaktadır.

Güvenilirlik analizi

Güvenilirlik analizi, ölçmede kullanılan araçların güvenilirliğini değerlendirmek için kullanılan yöntemdir (Akgül & Çevik, 2003, s. 434). Güvenilirlik analizi, bir ankette yer alan soruların ya da yargı ifadelerinin birbirleriyle olan tutarlılığını ve kullanılan ölçeğin belirtilen araştırma konusunu ne derece yansıttığını ifade etmektedir (Kayış, 2010, s. 403). Bir ölçeğin güvenilirliğiyle ilgili çeşitli yöntemler (*Alpha*, *Split-half*, *Guttman*, *Parallel*, *Strict Paralel*) geliştirilmiştir. Ancak bu yöntemler içerisinde en sık kullanılan yöntemin Alfa (*Cronbach*) olduğu bilinmektedir (Ural & Kılıç, 2021, s. 268). Alfa katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibi değerlendirilmektedir (Akgül & Çevik, 2003, ss. 435-436; Kayış, 2010, s. 405; Lorcu, 2015, s. 208);

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşüktür,

- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir,
- $0,80 \leq \alpha < 1$ ise ölçek yüksek düzeyde güvenilir bir ölçektir.

Tablo 7. Güvenilirlik analizi sonucu

Cronbach's Alpha	N of Items
,956	26

Tablo 7'den anlaşıldığı gibi, anketin tamamına uygulanan güvenilirlik analizi sonucunun 0,956 olduğu görülmekle birlikte bu değer $0,80 \leq \alpha < 1$ arasında olduğundan ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Açımlayıcı faktör analizi

Açımlayıcı faktör analizi, bir ölçekte bulunan değişkenlerin kaç başlık altında toplanacağını belirlemek ve bunlar arasında ne tür bir ilişkinin olduğunu açıklamak amacıyla kullanılan bir tekniktir (Sönmez & Alacapınar, 2019, s. 153). Bu açıdan faktör analizi, birçok değişkenin belirli başlıklar altında toplanması tekniği olarak kabul edilmektedir (Akgül & Çevik, 2003, s. 417). Elde edilen veri setinin faktör analizine uygunluğunu değerlendirebilmek amacıyla korelasyon matrisinin oluşturulması, *Bartlett* testi ve *Kaiser-Meyer-Olkin* (KMO) testi yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. KMO değeri aldığı değerler dikkate alınarak 0,50-0,59 zayıf, 0,60-0,69 orta, 0,70-0,79 iyi, 0,80-0,89 çok iyi ve 0,90-1,00 mükemmel olarak değerlendirilmektedir (Karagöz, 2019, s. 673).

Tablo 8. KMO ve Bartlett's testi değerleri

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		,951
<i>Bartlett's Test of Sphericity</i>	<i>Approx. Chi-Square</i>	12636,601
	<i>df</i>	325
	<i>Anlamlılık düzeyi (Sig.)</i>	,000

Tablo 8'de görüldüğü üzere, KMO değerinin %95,1 çıkması nedeniyle veri setinin faktör analizine uygun olduğu belirlenmiştir. Yine, Bartlett testinin vermiş olduğu değer (sig. değeri: 0,000) dikkate alındığında değişkenler arasında yüksek korelasyonun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analiziyle birlikte çalışmada üç boyut elde edilmiştir. Bu boyutlar siyasal iletişim, siyasal paylaşım ve siyasal eylem şeklinde adlandırılmış olup açıklanan varyans oranının %63,863 olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyete ilişkin t-testi bulguları

Çalışmaya katılan gençlerin cinsiyet değişkeni bakımından siyasal iletişim, paylaşım ve eylem boyutlarına ilişkin düzeylerde bir farklılık olup olmadığını değerlendirmek amacıyla t-testi analizi kullanılmıştır. Bu kapsamda cinsiyet değişkeni açısından aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H_{1a} : Gençlerin siyasal iletişime geçme düzeyi cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H_{2a} : Gençlerin siyasal paylaşımlar yapma düzeyi cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H_{3a} : Gençlerin siyasal eylemlerde bulunma düzeyi cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

Tablo 9. Cinsiyete ilişkin t-testi bulguları

	Grup	N	Ortalama	Std. Sapma	Sig. (2-tailed)
İletişim Boyutu	Kadın	386	2,1225	,96196	,000
	Erkek	260	2,4093	1,01693	
Paylaşım Boyutu	Kadın	386	1,7239	,82595	,001
	Erkek	260	1,9615	1,01048	
Eylem Boyutu	Kadın	386	1,4627	,63867	,000
	Erkek	260	1,7581	,82979	

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 9’da görüldüğü gibi, cinsiyet değişkeni ile siyasal iletişim, paylaşım ve eylem boyutlarına ilişkin düzeylerde $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmış olup H_{1a} , H_{2a} , H_{3a} hipotezleri kabul edilmiştir. Siyasal iletişim, paylaşım ve eylem boyutlarının her birinde erkeklerin kadınlara nazaran ankette yer alan yargılara daha çok katıldığı görülmektedir. Bu sonuca paralel olarak Calenda ve Meijer (2009, s. 888) tarafından yapılan çalışmada da kadınların erkeklere nazaran çevrim içi siyasal katılımı daha az ilgilendiklerini ortaya koyan bulgular yer almaktadır. Benzer bir şekilde Zaheer (2016, s. 288) tarafından yapılan çalışmada da erkeklerin kadınlara kıyasla çevrim içi siyasi faaliyetlere daha aktif olarak katıldığı belirtilmektedir.

Eğitim düzeyine ilişkin t-testi bulguları

Çalışmaya katılan gençlerin eğitim düzeyi değişkeni bakımından siyasal iletişim, paylaşım ve eylem boyutlarına ilişkin düzeylerde bir farklılık olup olmadığını değerlendirmek amacıyla t-testi analizi kullanılmıştır. Bu kapsamda eğitim düzeyi değişkeni açısından oluşturulan hipotezler aşağıdaki gibidir;

H_{1b} : Gençlerin siyasal iletişime geçme düzeyi eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_{2b} : Gençlerin siyasal paylaşımlar yapma düzeyi eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_{3b} : Gençlerin siyasal eylemlerde bulunma düzeyi eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.

Tablo 10. Eğitim düzeyine ilişkin t-testi bulguları

	Grup	N	Ortalama	Std. Sapma	Sig. (2-tailed)
İletişim Boyutu	Önlisans	129	1,9125	,97764	,000
	Lisans	517	2,3191	,98189	
Paylaşım Boyutu	Önlisans	129	1,6374	,88055	,011
	Lisans	517	1,8650	,91422	
Eylem Boyutu	Önlisans	129	1,3938	,70586	,001
	Lisans	517	1,6284	,73594	

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 10'da görüldüğü üzere, eğitim düzeyi değişkeni ile siyasal iletişim, paylaşım ve eylem boyutlarına ilişkin düzeylerinde $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmakla birlikte H_{1b} , H_{2b} , H_{3b} hipotezleri kabul edilmiştir. Siyasal iletişim, paylaşım ve eylem boyutlarının her birinde lisans öğrencilerinin önlisans öğrencilerine nazaran ankette yer alan yargılara daha çok katıldığı dikkat çekmektedir.

Siyasal kimlik bakımından tek yönlü varyans analizi bulguları

Katılımcıların kendilerini tanımladıkları siyasi kimlikleri dikkate alınarak anketteki üç boyuta ilişkin uygulanan tek yönlü varyans analizi bulguları ortaya koyulmuştur. Bu kapsamda siyasi kimlik değişkeni dikkate alınarak aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H_{1c} : Siyasal kimlik tanımlamalarına göre katılımcıların siyasal iletişime geçme düzeyleri farklılık göstermektedir.

H_{2c} : Siyasal kimlik tanımlamalarına göre katılımcıların siyasal paylaşımlar yapma düzeyleri farklılık göstermektedir.

H_{3c} : Siyasal kimlik tanımlamalarına göre katılımcıların siyasal eylemlerde bulunma düzeyleri farklılık göstermektedir.

Tablo 11. Siyasal kimlik bakımından tek yönlü varyans analizi bulguları

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	F	Sig.
İletişim Boyutu	Atatürkçü	274	2,2075	,99921	,06036	1,941	,086
	Milliyetçi	183	2,3123	,99785	,07376		
	Muhafazakâr	51	1,8880	,98491	,13792		
	Sosyal demokrat	59	2,2494	,94968	,12364		
	Liberal	39	2,4396	,82872	,13270		
	Diğer	40	2,3393	1,09405	,17298		
	Total	646	2,2379	,99370	,03910		
Paylaşım Boyutu	Atatürkçü	274	1,8131	,91805	,05546	2,554	,027
	Milliyetçi	183	1,9818	,99718	,07371		
	Muhafazakâr	51	1,5556	,75751	,10607		
	Sosyal demokrat	59	1,6855	,70911	,09232		
	Liberal	39	1,8177	,67993	,10888		
	Diğer	40	1,6583	,99870	,15791		
	Total	646	1,8196	91,149	,03586		
Eylem Boyutu	Atatürkçü	274	1,5737	,73067	,04414	1,753	,120
	Milliyetçi	183	1,6743	,81352	,06016		
	Muhafazakâr	51	1,3765	,50183	,07027		
	Sosyal demokrat	59	1,5017	,67632	,08805		
	Liberal	39	1,6744	,63566	,10179		
	Diğer	40	1,5000	,77691	,12284		
	Total	646	1,5816	,73551	,02894		

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 11’de görüldüğü üzere, siyasi kimlik bakımından siyasal iletişim ve siyasal eylem düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır. Bu yüzden H_{1c} ve H_{3c} hipotezleri reddedilmiştir. Ancak siyasal kimlik değişkeni açısından siyasal paylaşım boyutu arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı aşağıdaki Tukey tablosunda belirtilmiştir.

Tablo 12. Siyasi kimlik ile boyutlar arasında fark oluşturan gruplara ilişkin Tukey Testi bulguları

Bağımlı Değişken	(I) Kimlik	(J) Kimlik	Ortalama Fark (I-J)	Std. Hata	Sig.
Paylaşım Boyutu	Milliyetçi	Atatürkçü	,16873	,08650	,372
		Muhafazakar	,42623*	,14347	,036
		Sosyal demokrat	,29629	,13565	,247
		Liberal	,16412	,15980	,909
		Diğer	,32345	,15814	,318

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 12’de, Tukey testi sonucunda katılımcıların kendilerini tanımladıkları siyasal kimlikle siyasal paylaşım boyutu arasında anlamlı farkın yalnızca bir gruptan kaynaklandığı görülmektedir. Bu farkın kendini milliyetçi olarak tanımlayanlar ile kendini muhafazakâr olarak tanımlayan katılımcıların siyasal paylaşımlar yapma düzeyleri arasında olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda kendini milliyetçi olarak tanımlayanların kendini muhafazakâr olarak tanımlayanlara nazaran dijital mecralarda daha çok siyasal içerikli paylaşımlar yaptıklarını söylemek mümkündür.

Sosyal medyayı kullanım amacı bakımından tek yönlü varyans analizi bulguları

Katılımcıların sosyal medyayı kullanım amaçları dikkate alınarak anketteki üç boyuta ilişkin uygulanan tek yönlü varyans analizi bulguları ortaya koyulmuştur. Bu kapsamda katılımcıların sosyal medyayı kullanım amacı dikkate alınarak aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H_{1d} : Sosyal medyayı kullanım amaçlarına göre katılımcıların siyasal iletişime geçme düzeyleri farklılık göstermektedir.

H_{2d} : Sosyal medyayı kullanım amaçlarına göre katılımcıların siyasal paylaşımlar yapma düzeyleri farklılık göstermektedir.

H_{3d} : Sosyal medyayı kullanım amaçlarına göre katılımcıların siyasal eylemlerde bulunma düzeyleri farklılık göstermektedir.

Tablo 13. Sosyal medyayı kullanım amacına ilişkin tek yönlü varyans analizi bulguları

		N	Ortalama	F	Sig.
İletişim Boyutu	Güncel gelişmelerden haberdar olmak	291	2,4536	6,677	,000
	Eğlenmek	137	1,8832		
	Yakınlarımla iletişim kurmak	46	1,9938		
	Fikirlerimi paylaşmak-içerik üretmek	35	2,4122		
	Boş zamanımı değerlendirmek	103	2,0610		
	Ortak ilgi alanlarına sahip kişilerle tanışmak	12	2,3333		
	Protesto etmek ve eleştirmek	6	3,1667		
	Diğer	16	2,3929		
	Total	646	2,2379		
Paylaşım Boyutu	Güncel gelişmelerden haberdar olmak	291	1,9007	6,100	,000
	Eğlenmek	137	1,6148		
	Yakınlarımla iletişim kurmak	46	1,6401		
	Fikirlerimi paylaşmak-içerik üretmek	35	2,4286		
	Boş zamanımı değerlendirmek	103	1,6365		
	Ortak ilgi alanlarına sahip kişilerle tanışmak	12	1,9259		
	Protesto etmek ve eleştirmek	6	2,9444		
	Diğer	16	1,9583		
	Total	646	1,8196		
Eylem Boyutu	Güncel gelişmelerden haberdar olmak	291	1,5955	5,577	,000
	Eğlenmek	137	1,4715		
	Yakınlarımla iletişim kurmak	46	1,4304		
	Fikirlerimi paylaşmak-içerik üretmek	35	2,0200		
	Boş zamanımı değerlendirmek	103	1,4563		
	Ortak ilgi alanlarına sahip kişilerle tanışmak	12	1,9500		
	Protesto etmek ve eleştirmek	6	2,5500		
	Diğer	16	1,9125		
	Total	646	1,5816		

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 13’te görüldüğü üzere, katılımcıların sosyal medya kullanım amaçları dikkate alındığında siyasal iletişim, paylaşım ve eylem düzeyleri arasında an-

lamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Dolayısıyla H_{1d} , H_{2d} ve H_{3d} hipotezleri kabul edilmiştir. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı aşağıdaki Tukey tablosunda belirtilmiştir.

Tablo 14. Sosyal medya kullanım amacı ile boyutlar arasında fark oluşturan gruplara ilişkin Tukey testi bulguları

	(I) Amaç	(J) Amaç	Ortalama Fark (I-J)	Sig.
İletişim Boyutu	Güncel gelişmelerden haberdar olmak	Eğlenmek	,57040*	,000
		Boş zamanımı değerlendirmek	,39258*	,010
	Eğlenmek	Protesto etmek ve eleştirmek	-1,28345*	,032
Paylaşım Boyutu	Güncel gelişmelerden haberdar olmak	Eğlenmek	,28596*	,041
		Fikirlerimi paylaşmak- içerik üretmek	-,52785*	,021
	Eğlenmek	Fikirlerimi paylaşmak- içerik üretmek	-,81381*	,000
		Protesto etmek ve eleştirmek	-1,32968*	,008
	Yakınlarımla iletişim kurmak	Fikirlerimi paylaşmak- içerik üretmek	-,78848*	,002
		Protesto etmek ve eleştirmek	-1,30435*	,017
	Fikirlerimi paylaşmak	Boş zamanımı değerlendirmek	,79211*	,000
Boş zamanımı değerlendirmek	Protesto etmek ve eleştirmek	-1,30798*	,011	
Eylem Boyutu	Güncel gelişmelerden haberdar olmak	Fikirlerimi paylaşmak- içerik üretmek	-,42447*	,022
		Protesto etmek ve eleştirmek	-,95447*	,029
	Eğlenmek	Fikirlerimi paylaşmak- içerik üretmek	-,54847*	,002
		Protesto etmek ve eleştirmek	-1,07847*	,008
	Yakınlarımla iletişim kurmak	Fikirlerimi paylaşmak- içerik üretmek	-,58957*	,007
		Protesto etmek ve eleştirmek	-1,11957*	,008
	Fikirlerimi paylaşmak- içerik üretmek	Boş zamanımı değerlendirmek	,56369*	,002
	Boş zamanımı değerlendirmek	Protesto etmek ve eleştirmek	-1,09369*	,007

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 14’te göre, Tukey analizi sonucunda sosyal medyayı kullanma amacı ile siyasal iletişim boyutu arasındaki anlamlı farklılığa üç grubun neden olduğu görülmektedir. Bu farklılıkların sosyal medyayı güncel gelişmelerden haberdar olmak amacıyla kullananlar ile eğlenme ve boş zamanı değerlendirmek amacıyla kullananlar ve sosyal medyayı eğlenme amacıyla kullananlar ile protesto etmek ve eleştirmek amacıyla kullananlar arasından kaynaklandığı görülmektedir.

Tablo 14’teki Tukey analizi sonucuna göre, katılımcıların sosyal medyayı kullanma amacı ile siyasal paylaşım boyutu arasındaki anlamlı farklılığa sekiz grubun neden olduğu görülmektedir. Bu farklılıkların sosyal medyayı güncel gelişmelerden haberdar olmak amacıyla kullananlar ile eğlenmek ve fikirlerini paylaşmak- içerik üretmek amacıyla kullananlar ve sosyal medyayı eğlenmek amacıyla kullananlar ile fikirlerini paylaşmak- içerik üretmek ve protesto etmek ve eleştirmek amacıyla kullananlardan kaynaklandığı görülmektedir. Yine bu farklılığın sosyal medyayı yakınlarıyla iletişim kurmak amacıyla kullananlar ile fikirlerini paylaşmak- içerik üretmek ve protesto etmek ve eleştirmek amacıyla kullananlar ve sosyal medyayı yakınlarıyla iletişim kurmak amacıyla kullananlar ile fikirlerini paylaşmak- içerik üretmek ve protesto etmek ve eleştirmek amacıyla kullananlar arasından kaynaklandığı görülmektedir. Bu boyuttaki son farklılığın ise sosyal medyayı boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla kullananlar ile protesto etmek ve eleştirmek amacıyla kullananlar kaynaklı olduğu görülmektedir.

Tablo 14’e göre, Tukey analizi sonucunda sosyal medyayı kullanma amacı ile siyasal eylem boyutu arasındaki anlamlı farklılığın sekiz gruptan kaynaklandığı görülmektedir. Bu farklılıkların sosyal medyayı güncel gelişmelerden haberdar olmak, eğlenmek ve yakınlarıyla iletişim kurmak amacıyla kullananlar ile fikirlerini paylaşmak- içerik üretmek ve protesto etmek ve eleştirmek amacıyla kullananlar arasından kaynaklandığı görülmektedir. Ayrıca bu boyutta sosyal medyayı fikirlerini paylaşmak- içerik üretmek amacıyla kullananlar ile boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla kullananlar ve sosyal medyayı boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla kullananlar ile protesto etmek ve eleştirmek amacıyla kullananlar arasından kaynaklandığı da görülmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında sosyal medyayı kullanım amacına bağlı olarak katılımcıların daha yoğun siyasal katılım davranışları gösterdikleri görülmektedir. Dijital ağları protesto etmek ve eleştirmek, fikirlerini paylaşmak- içerik üretmek amacıyla kullananların diğer katılımcılara nazaran daha yoğun siyasal katılım davranışları sergiledikleri görülmektedir. Bu bağlamda dijital ağları doğrudan politik amaçlar için kullananların bu ağları sosyalleşmek, eğlenmek, iletişim kurmak, boş zamanlarını değerlendirmek için kullananlara göre daha politik davranışlar sergilediklerini söylemek mümkündür.

Siyasete ilgi düzeyi bakımından tek yönlü varyans analizi bulguları

Katılımcıların siyasete karşı ilgi düzeyleri dikkate alınarak anketteki üç boyuta ilişkin uygulanan tek yönlü varyans analizi bulguları ortaya koyulmuştur.

Bu kapsamda katılımcıların siyasete karşı duymuş oldukları ilgi dikkate alınarak aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H_{1e} : Siyasete ilgi düzeyine göre katılımcıların siyasal iletişime geçme düzeyleri farklılık göstermektedir.

H_{2e} : Siyasete ilgi düzeyine göre katılımcıların siyasal paylaşımlar yapma düzeyleri farklılık göstermektedir.

H_{3e} : Siyasete ilgi düzeyine göre katılımcıların siyasal eylemlerde bulunma düzeyleri farklılık göstermektedir.

Tablo 15. Siyasete ilgi düzeyine ilişkin tek yönlü varyans analizi bulguları

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	F	Sig.
İletişim Boyutu	Hiç ilgili değilim	58	1,3645	,54063	,07099	106,367	,000
	İlgili değilim	65	1,4066	,47126	,05845		
	Ne ilgiliyim ne de değilim	226	1,9102	,70029	,04658		
	İlgiliyim	217	2,6373	,90830	,06166		
	Çok ilgiliyim	80	3,3893	,89575	,10015		
	Total	646	2,2379	,99370	,03910		
Paylaşım Boyutu	Hiç ilgili değilim	58	1,2146	,41410	,05437	45,387	,000
	İlgili değilim	65	1,3521	,51504	,06388		
	Ne ilgiliyim ne de değilim	226	1,5796	,65195	,04337		
	İlgiliyim	217	2,0589	,89127	,06050		
	Çok ilgiliyim	80	2,6667	1,25097	,13986		
	Total	646	1,8196	,91149	,03586		
Eylem Boyutu	Hiç ilgili değilim	58	1,1586	,43003	,05647	36,013	,000
	İlgili değilim	65	1,2292	,46325	,05746		
	Ne ilgiliyim ne de değilim	226	1,3942	,51890	,03452		
	İlgiliyim	217	1,7696	,75055	,05095		
	Çok ilgiliyim	80	2,1938	,99598	,11135		
	Total	646	1,5816	,73551	,02894		

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 15’te görüldüğü üzere, katılımcıların siyasete karşı ilgi düzeyleri dikkate alındığında siyasal iletişim, paylaşım ve eylem düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Dolayısıyla H_{1e} , H_{2e} ve H_{3e} hipotezleri kabul edilmiştir. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı aşağıdaki Tukey tablosunda belirtilmiştir.

Tablo 16. Katılımcıları siyasete ilgi düzeyleri ile boyutlar arasında fark oluşturan gruplara ilişkin Tukey testi bulguları

Bağımlı Değişken	(I) Amaç	(J) Amaç	Ortalama Fark (I-J)	Sig.	
İletişim Boyutu	Hiç ilgili değilim	Ne ilgiliyim ne de değilim	-,54571*	,000	
		İlgiliyim	-1,27273*	,000	
		Çok İlgiliyim	-2,02475*	,000	
	İlgili değilim	Ne ilgiliyim ne de değilim	-,50365*	,000	
		İlgiliyim	-1,23067*	,000	
		Çok İlgiliyim	-1,98269*	,000	
	Ne ilgiliyim ne de değilim	İlgiliyim	-,72702*	,000	
		Çok İlgiliyim	-1,47905*	,000	
		İlgiliyim	Çok İlgiliyim	-,75202*	,000
Paylaşım Boyutu	Hiç ilgili değilim	Ne ilgiliyim ne de değilim	-,36509*	,019	
		İlgiliyim	-,84432*	,000	
		Çok İlgiliyim	-1,45211*	,000	
	İlgili değilim	İlgiliyim	-,70675*	,000	
		Çok İlgiliyim	-1,31453*	,000	
		Ne ilgiliyim ne de değilim	İlgiliyim	-,47924*	,000
	İlgiliyim	Çok İlgiliyim	-1,08702*	,000	
		İlgiliyim	Çok İlgiliyim	-,60778*	,000
		Eylem Boyutu	Hiç ilgili değilim	İlgiliyim	-,61096*
Çok İlgiliyim	-1,03513*			,000	
İlgili değilim	İlgiliyim		-,54035	,000	
	Çok İlgiliyim		-,96452*	,000	
Ne ilgiliyim ne de değilim	İlgiliyim		-,37534*	,000	
	Çok İlgiliyim		-,79950*	,000	
İlgiliyim	Çok İlgiliyim	-,42416*	,000		

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 16'ya göre, Tukey analizi sonucunda katılımcıların siyasete ilgi düzeyi ile siyasal iletişim boyutu arasındaki anlamlı farklılığa dokuz grubun neden olduğu görülmektedir. Bu farklılıkların siyasete hiç ilgili olmayanlar ve ilgili olmayanlar ile siyasete ne ilgili olan ne de ilgili olmayan, ilgili olan ve çok ilgili olanlar arasından kaynaklandığı görülmektedir. Ayrıca bu boyut içerisinde siyasete ne ilgili olan ne de ilgili olmayanlar ile siyasete ilgili ve çok ilgili olan ve siyasete ilgili olan ile çok ilgili olan grup arasında da anlamlı farklılığın olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 16'ya göre, Tukey analizi sonucunda katılımcıların siyasete ilgi düzeyi ile siyasal paylaşım boyutu arasındaki anlamlı farklılığa sekiz grubun neden olduğu görülmektedir. Bu farklılıkların siyasete hiç ilgili olmayanlar ile siyasete ne ilgili olan ne de ilgili olmayan, ilgili olan ve çok ilgili olanlar ve siyasete ilgili olmayan ve siyasete ne ilgili ne de ilgili olmayanlar ile siyasete ilgili ve çok ilgili olanlar arasından kaynaklandığı görülmektedir. Yine bu boyut içerisinde siyasete ilgili olanlar ile siyasete çok ilgili olanlar arasında da bir anlamlı farklılığın ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Tablo 16'ya göre, Tukey analizi sonucunda katılımcıların siyasete ilgi düzeyi ile siyasal eylem boyutu arasındaki anlamlı farklılığa yedi grubun neden olduğu görülmektedir. Bu farklılıkların siyasete hiç ilgi duymayanlar, ilgili olmayanlar ve siyasete ne ilgili ne de ilgili olmayanlar ile siyasete ilgili ve çok ilgili olanlar arasından kaynaklandığı görülmektedir. Ayrıca bu boyut içerisinde siyasete ilgili olanlar ile çok ilgili olanlar arasında da bir anlamlı farklılığın ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında katılımcıların siyasete olan ilgi düzeyleri ile siyasal katılımları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu söylemek mümkündür. Her üç boyut içerisinde de katılımcıların siyasete karşı ilgisinin artmasıyla daha yoğun siyasal katılım davranışları sergilediklerini görmek mümkündür.

Sonuç

Yirmi birinci yüzyılla birlikte kitle iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler toplumsal hayatın her aşamasını derinden etkilemiştir. Bu etki dijital mecraların ortaya çıkmasıyla birlikte siyasal alanda da görülmeye başlanmıştır. Bu durum hem politik aktörleri hem de yurttaşları etkileyerek birbirlerine mesajları daha çok bu mecralardan göndermelerine neden olmuştur.

Kitle iletişim teknolojilerinin gelişmesi politik alanda yeni birtakım gelişmelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bazı yazarlar bu gelişmelerle birlikte yurttaşların siyasal alana katılımlarının olumlu etkilendiğini vurgularken bazı yazarlar ise bu gelişmelerin siyasal alanda yurttaşların pasif izleyici konuma gelmelerine neden olduğunu belirtmişlerdir. Bu tartışmalar içerisinde özellikle genç kuşağın ebeveynleri tarafından siyasetten uzak tutulmaya çalışıldıkları düşünüldüğünde yeni teknolojik gelişmelerin gençleri siyasal alan içerisinde bir nebze olsa dahi tuttuğunu söylemek mümkündür. Bu bakış açısıyla hiçbir

şekilde siyasal alanda kendilerine yer bulamayan gençlerin teknolojilerin gelişmesiyle birlikte siyasal alanın içerisinde düşük de olsa yer almalarına imkân tanıdığı ileri sürülebilir. Bu kapsamda gençlerin kendi arzularıyla siyasal alana belli bir düzeyde etki ya da katkıda bulunulması muhtemeldir.

Çalışmada anket yoluyla elde edilen veriler faktör analizine tabi tutularak üç boyut ortaya çıkarılmış ve veriler buna göre analiz edilmiştir. Faktör analiziyle birlikte elde edilen boyutlar; siyasal iletişim, siyasal paylaşım ve siyasal eylem şeklinde adlandırılmıştır. Bu boyutlara ilişkin yapılan analizlerle siyasal iletişim boyutunun ortalamasının 2,23; siyasal paylaşım boyutunun ortalamasının 1,81 ve siyasal eylem boyutunun ortalamasının 1,58 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar gençlerin dijital siyasal katılımlarının çok düşük olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara benzer olarak Zhong ve diğerleri (2022, s. 5), Tayvan’daki gençler üzerine yapmış oldukları çalışmada katılımcıların çevrim içi siyasal katılım davranışlarını nadiren ve ara sıra düzeyinde gerçekleştirdikleri görülmektedir. Yine Konsongsaen (2021, s. 5) yapmış olduğu çalışmada, sosyal medya platformu üzerinden gençlerin çevrim içi siyasal katılımlarının düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Zaheer (2016, ss. 284-285) tarafından yapılan bir başka çalışmada, çevrim içi siyasal katılımın düşük seviyede olduğu görülmektedir. Orfan’ın (2020, s. 16) Afgan gençler üzerinde yapmış olduğu çalışmada da gençlerin sosyal ağlardan politik faaliyetlere katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yine Erdoğan (2017, ss. 11-13) tarafından Türkiye’de 25 ilde 18-29 yaş aralığındaki 1804 gençle yapılan araştırmada, gençlerin büyük bölümünün internet üzerinden dahi siyasal eylemlere katılmadıkları ortaya konulmaktadır. Acar ve Becel (2021, s. 32), Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde eğitim gören 500 üniversite öğrencisi üzerine yapmış oldukları çalışmada gençlerin siyasal alana katılım noktasında istenilen seviyenin çok altında olduğunu belirtmişlerdir. Yine Kutlu (2018, s. 103) tarafından 18-22 yaş arası İstanbul’da yaşayan 600 gençle yapılan bir başka çalışmada, gençlerin dijital mecralardaki siyasal katılımlarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada siyasal iletişim boyutu içerisinde yer alan yargılara verilen yanıtların ortalamaları dikkate alındığında yalnızca “sosyal ağlarda politikacıların hesaplarını ziyaret ederim” yargısının ara sıra düzeyine yaklaştığı görülürken diğer yargıların tamamının nadiren düzeyinde kaldığı görülmektedir. Bu bağlamda ilk kez oy kullanacak gençlerin dijital mecralarda politik aktörlerle nadiren iletişime geçtiklerini söylemek mümkündür. Elciyar (2016, s. 85) tarafından Anadolu Üniversitesi’nde eğitim gören 406 öğrenci üzerine yapılan çalışmada da katılımcıların politik aktörlerle düşük düzeyde iletişime geçtikleri görülmektedir. Çalışmada erkeklerin kadınlara nazaran ve lisans öğrencilerinin önlisans öğrencilerine göre politik aktörlerle daha fazla iletişime geçtikleri görülmektedir. Çalışmada sosyal medyayı kullanım amacının da politikacılarla siyasal iletişime geçme düzeyini etkilediği görülmüştür. Bu bağlamda sosyal medyayı daha çok politik amaçlarla kullananlar sosyal medyayı diğer amaçlarla kullananlara nazaran politikacılarla daha fazla iletişime geçtikleri görülmekte-

dir. Ayrıca gençlerin siyasete ilgi düzeyleri arttıkça politik aktörlerle daha fazla iletişime geçtikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada siyasal paylaşım boyutu içerisinde yer alan yargılara verilen yanıtların ortalamaları dikkate alındığında katılımcıların bazı faaliyetleri sosyal ağlarda nadiren paylaştıkları bazı faaliyetleri ise asla paylaşmadıkları görülmektedir. Elciyar (2016, s. 84) tarafından yapılan çalışmada da katılımcıların sosyal ağlardan siyasal içerikli paylaşımlarının düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine Kutlu (2018, s. 103) tarafından yapılan bir başka çalışmada, gençlerin dijital mecralardaki siyasal içerikli paylaşımlarının düşük olduğu görülmektedir. Çalışmada siyasal iletişim boyutunda olduğu gibi erkeklerin kadınlara, lisans öğrencilerinin önlisans öğrencilerine ve kendini milliyetçi olarak tanımlayanların kendini muhafazakâr olarak tanımlayanlara göre sosyal ağlarda daha fazla siyasal içerikli paylaşımlarda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine sosyal medyayı politik amaçlarla kullananların sosyal medyayı diğer amaçlarla kullananlara nazaran dijital mecralarda daha fazla siyasal içerikli paylaşımlarda bulunduğu görülmektedir. Ayrıca gençlerin siyasete ilgi düzeyleri arttıkça sosyal ağlarda siyasal içerikli mesajlar daha fazla paylaştıkları görülmektedir.

Araştırmada son boyut olan siyasal eylem boyutu içerisinde yer alan yargılara verilen yanıtların ortalamaları dikkate alındığında katılımcıların yalnızca "internet üzerinden yapılan siyasal anketlere katılır ve görüşlerimi bildiririm" ve "siyasetçilerin çevrim içi olarak düzenledikleri programlara katılırım" yargılarının nadiren düzeyinde yanıt verdiği, diğer yargılara verilen yanıtların ise asla düzeyinde kaldığı görülmektedir. Bu sonuca paralel olarak Elciyar (2016, s. 88) tarafından yapılan çalışmada da katılımcıların dijital mecralarda düşük düzeyde siyasal eylemlerde bulunduğu görülmektedir. Yine Kutlu (2018, s. 103) tarafından yapılan çalışmada, gençlerin dijital mecralardaki siyasal eylemlerinin çok düşük seviyede olduğu görülmektedir. Diğer her iki boyutta olduğu gibi siyasal eylem boyutunda da erkeklerin kadınlara, lisans öğrencilerinin önlisans öğrencilerine ve sosyal medyayı politik amaçlarla kullananların sosyal medyayı diğer amaçlarla kullananlara nazaran dijital mecralarda daha fazla siyasal eylemlerde buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yine gençlerin siyasete ilgi düzeylerinin artmasıyla birlikte daha fazla siyasal eylemlerde buldukları görülmektedir.

Araştırmada siyasal iletişim, siyasal paylaşım ve siyasal eylem boyutları bir arada değerlendirildiğinde Türkiye’de gençlerin siyasete dijital (çevrim içi) katılım düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Tabii bu sonucu yalnızca gençlerin tutumlarıyla açıklamak mümkün değildir. Bu açıdan gençlerin dijitalleşen siyasete katılım düzeylerinin düşük olmasının nedenlerini Sarıhan (2023, ss. 163-164) aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Siyasal partilerin tutumları,
- Seçmenlerin katılıma isteksiz oluşları,
- Politikacılara ya da adaylara ulaşmanın zor oluşu ya da yurttaşların on-

ları etkileyemeyecekleri anlayışı,

- Politikacıların eleştiri tahammüllerinin olmayışı,
- Vatandaşların katılımlarının ciddiye alınmayacağı düşüncesi,
- Politikacılarda vatandaşlarla etkileşime geçme isteğinin olmayışı,
- Gençlerin örgütlü yapılara katılmada isteksiz oluşları,
- Ebeveynlerin ve aile üyelerinin siyasetten uzak durmaları için gençlere yaptıkları telkinleri,
- Gençlerin başlarına bir şey geleceği korkusu,
- Kutuplaşmış bir siyasi ortamda siyasete karşı ilginin azalması,
- Politikacıların ya da siyasi partilerin antidemokratik uygulamalarda bulunmaları.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında ülkelerde demokrasiye gerçek manada bir işlevsellik kazandırmak amacıyla tüm politik aktörlerin, çeşitli grupların, sivil toplum örgütlerinin sürece destek vererek tüm yurttaşların ve özellikle de gençlerin siyasal alana aktif olarak katılmaları güvence altına alınmalıdır. Tüm paydaşların desteğiyle birlikte politik alanda genç ve gençlik sorunları özelinde problemin tanımlanması ve çözümü noktasında daha isabetli kararların alınacağını ve siyasi kadroların gençleşeceğini görmek muhtemel olacaktır.

Kaynakça

- Abdu, S. D., Mohamad, B., & Muda, S. (2017, 2 Şubat). *Youth online political participation: The role of Facebook use, interactivity, quality information and political interest* [Konferans Tam Metin]. SHS Web of Conferences (Vol. 33, p. 00080). EDP Sciences.
- Abdulrauf, A. A., Hamid, N. B. A., & Ishak, M. S. B. (2015). Social media and youth online political participation: Perspectives on cognitive engagement. *New Media and Mass Communication*, 44, 8-15.
- Acar, E., & Becel, Y. (2021). Üniversite gençliğinin gönüllü siyasal katılımı: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İ.İ.B.F öğrencileri üzerine uygulamalı bir çalışma. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Çalışmalar Dergisi*, 1(2), 15-35.
- Akgül, A., & Çevik, O. (2003). *İstatistiksel analiz teknikleri SPSS’te işletme yönetimi uygulamaları*. Emek Ofset.
- Alarabiat, A., Soares, D. S., & Estevez, E. (2016, 5-8 Eylül). *Electronic participation with a special reference to social media- a literature review* [Konferans Tam Metin]. International Conference on Electronic Participation. Springer International Publishing.
- Anduiza, E., Cantijoch, M., & Gallego, A. (2009). Political participation and the internet. *Information, Communication & Society*, 12(6), 860-878.

- Bastien, F., Dumouchel, D., Jansen, H., Giasson, T., Koop, R., & Small, T. A. (2015). *Towards new patterns of political engagement? Canadians' participation in the digital era* [Paper presented to the Annual Meeting of the Canadian Political Science Association].
- Bengtsson, A., & Christensen, H. S. (2012). The political competence of internet participation evidence from Finland. B. D. Loader & D. Mercea (Eds.), *Social media and democracy innovations in participatory politics* içinde (ss. 131-149). Routledge Taylor & Francis Group.
- Bode, L., Vraga, E. K., Borah, P., & Shah, D. V. (2014). A new space for political behavior: Political social networking and its democratic consequences. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 19, 414-429.
- Bosi, L., Lavizzari, A., & Portos, M. (2021). The impact of intolerance on young people's online political participation. *Politics*, 1-31.
- Calenda, D., & Meijer, A. (2009). Young people, the internet and political participation. *Information, Communication & Society*, 12(6), 879-898.
- Carpenter, S. (2018). Ten steps in scale development and reporting: A guide for researchers. *Communication Methods and Measures*, 12(1), 25-44.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. Taylor and Francis.
- Çengel, M., & Kaygısız, Ü. (2021). Siyasal katılımı sosyal ağların rolü: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(7), 631-650.
- Çengel, M. (2019). *Siyasal katılımı sosyal ağların rolü: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- De-la-Garza-Montemayor, D. J., Peña-Ramos, J. A., & Recuero-López, F. (2019). Online political participation of young people in Mexico, Spain and Chile. *Comunicar*, 27(61), 78-87.
- DataReportal. (2021). *Digital 2021: Global overview report*. 09 Ekim 2021 tarihinde <https://datareportal.com/reports/digital-2021-global-overview-report> adresinden erişilmiştir.
- Diou, N. A., Mahar, S. A., Ibutoto, M. H., & Dahar, S. H. (2018). Integration of political participation and media of youth- a study of Khairpur City, Sindh, Pakistan. *Open Journal of Social Sciences*, 6, 266-276.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri yaklaşım, yöntem ve teknikler*. Anı Yayıncılık.
- Elciyar, K. (2016). *Sosyal medyanın üniversite öğrencilerinin siyasal katılım davranışlarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Erdoğan, E. (2017). İnternet ve siyasal katılım: Türkiye gençliği üzerinden bir değerlendirme. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 5(13), 5-30.
- Grishchenko, N. (2020). The gap not only closes: Resistance and reverse shifts in the digital divide in Russia. *Telecommunications Policy*, 44, 1-15.
- Güler, A., Halıçioğlu, M. B., & Taşğın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Seçkin Yayıncılık.
- Güler, Ş., & Sezgin, M. (2019). Twitter’da siyasal katılım ölçeği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 517-530.
- Gürel, E. (2023). *Dijital medyada siyasal iletişim ve Z kuşağı üniversite öğrencileri: İstanbul özelinde çevrim içi siyasal katılım üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Güriş, S., & Astar, M. (2019). *Bilimsel araştırmalarda SPSS ile istatistik*. Der Yayınları.
- Güven, S. (2017). Siyasal iletişim sürecinin dönüşümü, siyasal katılım ve iletişim teknolojileri. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 7(2), 175-191.
- Halim, H., Mohamad, B., Dauda, S. A., Azizan, F. L., & Akanmu, M. D. (2021). Association of online political participation with social media usage, perceived information quality, political interest and political knowledge among Malaysian youth: Structural equation model analysis. *Cogent Social Sciences*, 7(1), 1-20.
- Himelboim, I., Lariscy, R. W., Tinkham, S. F., & Sweetser, K. D. (2012). Social media and online political communication: The role of interpersonal informational trust and openness. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 56(1), 92-115.
- Howard, P. N., & Parks, M. R. (2012). Social media and political change: Capacity, constraint, and consequence. *Journal of Communication*, 62(2), 359-362.
- Johnson, T. J., & Kaye, B. K. (2003). A boost or bust for democracy? How the web influenced political attitudes and behaviors in the 1996 and 2000 presidential elections. *Politics*, 8(3), 9-34.
- Jung, N., Kim, Y., & Zúñiga, H. Gil de. (2011). The mediating role of knowledge and efficacy in the effects of communication on political participation. *Mass Communication and Society*, 14(4), 407-430.
- Karagöz, Y. (2019). *SPSS Amos meta uygulamalı nitel- nicel- karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karpf, D. (2016). *Analytic activism: Digital listening and the new political strategy*. Oxford University Press.
- Kayış, E. U. (2010). Tanımlayıcı istatistikler. Ş. Kalaycı (Ed.), *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* içinde (ss. 404-419). Asil Yayınları.
- Keating, A., & Melis, G. (2017). Social media and youth political engagement: Preaching to the converted or providing a new voice for youth?. *The British Journal of Politics and International Relations*, 1-18.

- Kim, H-Y. (2013). Statistical notes for clinical researchers: Assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative dentistry & endodontics*, 38(1), 52-54.
- Kim, Y., & Chen, H. T. (2016). Social media and online political participation: the mediating role of exposure to cross-cutting and like-minded perspectives. *Tele-matics and Informatics*, 33, 320-330.
- Kline, R. B. (2009). *Becoming a behavioral science researcher a guide to producing research that matters*. The Guilford Publications.
- Kongsongsaen, P. (2021). *Thai millennials online participation engagement: Investigating mechanisms behind their motivation* (Yayımlanmamış doktora tezi). The Graduate School of Bangkok University.
- Kutlu, A. (2018, 15-17 Aralık). *The internet and politics: Transformation of political communication*. [Konferans Tam Metin]. International Conference on Research in Humanities and Social Sciences. ICRHS.
- Lorcu, F. (2015). *Örneklerle veri analizi SPSS uygulamalı*. Detay Yayıncılık.
- Macintosh, A. (2004, 05-08 Ocak). *Characterizing e-participation in policy-making* [Konferans Tam Metin]. 37th Annual Hawaii International Conference on System Sciences. IEEE.
- (2006). eParticipation in policy-making: The research and the challenges. P. M. Cunningham & M. Cunningham (Eds.), *Exploiting the knowledge economy: Issues, applications and case studies* içinde (ss. 364-369). IOS Press.
- Norris, P. (2001). *Digital divide civic engagement, information poverty, and the internet worldwide*. Cambridge University Press.
- Omotayo, F. O. & Folorunso, M. B. (2020). Use of social media for political participation by youths in Oyo State, Nigeria. *JeDEM*, 12(1), 132-157.
- Orfan, S. N. (2020). Political participation of Afghan youths on Facebook: A case study of Northeastern Afghanistan. *Cogent Social Sciences*, 7(1), 1-20.
- Pap, A., Ham, M., & Bilandzic, K. (2018). Does social media usage influence youth's interest in politics?. *International Journal of Multidisciplinarity in Business and Science*, 4(5), 84-90.
- Peat, J., & Barton, B. (2005). *Medical statistics a guide to data analysis and critical appraisal*. BMJ Books.
- Punch, F. K. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş nicel ve nitel yaklaşımlar* (D. Bayrak, H. B. Arslan & Z. Akyüz, Çev.). Siyasal Kitabevi.
- Sæbø, Ø., Rose, J., & Flak, L. S. (2008). The shape of eparticipation: Characterizing an emerging research area. *Government Information Quarterly*, 25, 400-428.
- Sarıhan, Z. (2023). *Dijitalleşen siyasete katılım bağlamında Z kuşağı: Siyasi partilerin iletişim stratejileri üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Shah, D. V., Cho, J., Eveland, W., & Kwak, N. (2005). Information and expression in a digital age modeling internet effects on civic participation. *Communication Research*, 32(5), 531-565.
- Sığrı, Ü. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri*. Beta Yayıncılık.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2019). Örneklandırılmış *bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Steinbach, M., Wilker, N., & Schöttle, S. (2020). E-participation on the local level- a census survey approach for researching its implementation. *Journal of Information Technology & Politics*, 17(1), 12-32.
- Telli Aydemir, A. (Der.). (2011). *Katılımın “e-hali” gençlerin sanal alemi*. Alternatif Bilişim.
- Törenli, N., & Kıyan, Z. (2020). Yeni medyalara endeksli bir siyaset tarzı olarak e-katılım. H. Hüner & C. Yaşın (Eds.), *Yeni medya, toplumsal ve siyasal iletişim* içinde (ss. 207-224). Ütopya Yayınevi.
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2021). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Detay Yayıncılık.
- Vaccari, C., & Valeriani, A. (2021). *Outside the bubble social media and political participation in western democracies*. Oxford Scholarship Online.
- Valenzuela, S., Kim, Y., & Zúñiga, H. Gil de. (2012). Social networks that matter: Exploring the role of political discussion for online political participation. *International Journal of Public Opinion Research*, 24(2), 163-184.
- Waeterloos, C., Walrave, M., & Ponnet, K. (2021). Designing and validating the social media political participation scale: An instrument to measure political participation on social media. *Technology in Society*, 64, 1-9.
- We Are Social. (2021). *Digital 2021 report*. <https://wearesocial.com/digital-2021>.
- Wirtz, B. W., Daiser, P., & Binkowska, B. (2018). E-participation: A strategic framework. *International Journal of Public Administration*, 41(1), 1-12.
- Woolley, S. C., & Howard, P. N. (2016). Political communication, computational propaganda, and autonomous agents: Introduction. *International Journal of Communication*, 10, 4882-4890.
- Yang, H. C., & DeHart, J. L. (2016). Social media use and online political participation among college students during the US election 2012. *Social Media + Society*, 1-18.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2007). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, B. (2018). Dijital siyaset: Yeni medya ve siyasal iletişim. R. Taşcıoğlu (Ed.), *Siyasal iletişim* içinde (ss. 282-321). Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.

- Yun, S., & Chang, W. Y. (2011). New media and political socialization of teenagers: the case of the 2008 candlelight protests in Korea. *Asian Perspective*, 35(1), 135-162.
- Zaheer, L. (2016). Use of social media and political participation among university students. *Pakistan Vision*, 17(1), 278-299.
- Zhong, F., Li, P., & Xi, J. (2022). A survey on online political participation, social capital, and well-being in social media users- based on the second phase of the third (2019) TCS Taiwan Communication Survey database. *Front. Psychol*, 12, 1-11.
- Zúñiga, H., Gil de., Molyneux, L., & Zheng, P. (2014). Social media, political expression, and political participation: panel analysis of lagged and concurrent relationships. *Journal of Communication*, 64, 612-634.

Onam Bilgisi: Katılımcılar işlem öncesinde bilgilendirilmiş, onamları alınmıştır.

Etik Kurul Onayı: Çalışmanın Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı'ndan alınan 21.11.2022 tarih ve 317 numaralı etik kurul izni bulunmaktadır.

Çıkar çatışması: Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal destek: Finansal destek bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Oranı: Z. Sarihan (%50), R. Taşcioğlu (%50).

Participant informed consent: Participants were informed before the data collection and they were asked to sign a form of consent

Ethics committee approval: The ethics committee approval has been obtained from Atatürk University Ethics Committee of Social Sciences and Humanities with protocol number 317 on 21.11.2022.

Conflict of interest: There are no conflicts of interest to declare.

Financial support: No funding was received for this study.

Author contribution rate: Z. Sarihan (50%), R. Taşcioğlu (50%).

